

SZÖVEG –
HORVÁTH PÁL filozófus

SOROZAT –
LÉTKÉRDÉS

ÁLMOK, VÁGYAK, REMÉNYEK

Az embert sok egyéb mellett az teszi emberré, hogy vannak álmai, vágyai, kívánságai, hogy nem elégszik meg azzal, ami vagy amiye van, mindig többre vágyik. Az egyetlen jövő felé forduló lény itt a földön.

- ◆ Néha elérhető, gyakorlatias célokat tűz ki magának, máskor elragadja a hév, az ábrándozás, álomvilágba téved, és olyasmikre vet szemet, amelyekre nincs szüksége, amelyek elérhetetlenek vagy egyenesen károsak, rombolók maga és mások számára. A képzelet és a fantázia az, ami segíti abban, hogy minden ember túltekintsen pillanatnyi létvilágán. Képesek vagyunk célokat kitűzni, terveket dédelgetni, álmodunk és ábrándozunk, el tudjuk képzelni azt is, ami még nincs, vagy talán csak a képzeletünk szülötte. Az embernek nem csupán élményeket és tapasztalatokat hordozó múltja és pillanatnyi életét jelentő jelene, hanem jövője, a jövőről való tudása is van. Vágyaink arra való, hogy törekvésre, cselekvésekre serkentsenek, hogy képesek legyünk el is érni, amit tervezünk, vagy legalább megpróbálni elérni. Jó és rossz, hasznos és haszontalan, elérhető és elérhetetlen dolgok után is képesek vagyunk sóvárogni, ellentmondva a költőnek: „Ábrándozás az élet megromtója, mely, kancsalúl, festett egekbe néz”. Hiszen önmagában nem jó vagy rossz, ha arra vágyunk, hogy szebbek, okosabbak legyünk, hogy gazdagság, siker, hírnév legyen osztályrészünk.

Már a kisgyerek is álmodik: hősnek képzelet magát, tűzoltónak vagy katonának, több, szebb játékot kívánna, mesevilágot képzel maga köré. De némelyikük csak arról álmodik, hogy neki is volna, mint a többieknek, apukája; ha egyszer eljutna nyaralni; vagy azt szeretné, ha szeretnék. A gyermek álmai, vágyai mindig szépek, jóra törnek – hiszen melyik gyerek tervezi azt, hogy hajléktalan, munkanélküli, őrizetes, narkós, magányos, sikertelen, beteg lesz, ha nagy lesz? A gyermeki ábrándok ritkán földhöz ragadtak, nem ismerik az észszerűség korlátait, hanem még teljes önfeledtséggel élnek meg azt a szabadságot, amely nélkül az embernek nincsenek, nem lehetnek tervei, vágyai. Ám a gyermek – de sok felnőtt is – úgy éli meg a vágyait, mint jogos járandóságot: amiért tenni nem kell, csak élvezni, ha valóra válik; csalódnia, ha semmi sem lesz belőle, s levonni a pesszimista poétával együtt azt a következtetést, hogy mindez nem más, mint „Földiekkel játszó / Égi tünemény, / Istenségnek látszó / Csalfa, vak Remény”.

Nikolaj Dimitrijevič Kuznyecov: „Ünnepnap”. Olaj, lenvászon, 1879.

Ahogy elérkezik a felnőttkor az ember életében, úgy lesznek józanabbá, észszerűbbé a vágyai. Többségükben már nem valamilyen álmovilágba ragadnak, hanem a mindennapi létezés realitásához kapcsolódnak, egy valódi, szebb, jobb, boldogabb élet reményét tükrözik. És most ne azokra gondoljunk, akik egy életen át abban reménykednek, hogy megütik a főnyereményt, varázsütésre megszépülnek valami csoda folytán, hanem azokra, akik lakásról, hivatásról, szép családról, tisztas megélhetésről álmodnak, de készek arra is, hogy tegyenek ezekért. Az ilyen embert a vágyai hajtják, hogy több, jobb legyen, ha pedig reálisan méri fel a lehetőségeit és az erejét, az ábrándokból idővel valóság lehet. Nem így, ha vágyainkat a csodavárás tértelensége, a mértéktelen önzés, a mások majmolása, az ártó szándék vagy az irigység kíséri. Vágyai révén minden ember a saját személyiségét építi, az életét alakítja. Ha ezt feladva másoknak, divatnak, reklámnak engedi át, hogy mit szeretne, akkor az álmok valóra váltásának lendülete csalódássá, kielégületlenségé, boldogtalansággá változik. Előbb-utóbb a reménytelen remények világában találja magát, ahol a mának élés,

a pillanat bűvölete ejti rabul azt az embert, de akár egy egész közösséget, társadalmat, generációt is.

Minden emberben ott él az ösztön, hogy merjünk nagyot álmodni, hogy kisebb-nagyobb álmainkat annak a köznapi értelmünket meghaladó valaminek rendeljük alá, amit úgy hívunk, hogy remény. Ha vágyaink reménnyé nemesednek, abban már nemcsak álmaink, ábrándjaink, fantáziánk bizonytalansága, hanem a beteljesedés közelsége, céljaink elérhetőségének realitása is testet ölt. A keresztény hagyomány ezt a reményt a hit, az önmagunkban, másokban, a jövőben és a Teljes Valóságban való bizonyosság erejével kapcsolja össze. Ahogy az Újszövetség tanítja: „szilárd bizalommal abban, amit remélünk, meggyőződés arról, amit nem látunk.” Ha képesek vagyunk túllépni hétköznapi reménytelenségeink csapdáján, köznapi, apró sóvárgásainkon, ha komolyan vesszük azt a keserűségében is igaz népi bölcsességet, hogy a remény hal meg utoljára, valósítjuk meg azt, amire az ember, minden ember rendeltetett. Kósza álmainkból akkor törekvésre serkentő vágyak, azokból pedig a magunk és világunk jobbítását szolgáló remények, végül pedig hit fakad. ♦